

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชน บ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี*

นพรัตน์ ไชยชนะ¹

(วันที่รับบทความ: 7 พฤศจิกายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 7 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 17 มีนาคม 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ 2) เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ และ 3) ค้นหาแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของตลาดโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นที่วิจัย คือ บ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประยุกต์วิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง คือ เครือข่ายบ้าน วัด หน่วยงานราชการ รวม 24 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บ้านทุ่งนางครวญ มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลายกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์ 2) ชุมชนได้พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มหัตถกรรมบ้านทุ่งนางครวญโดยผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความต้องการของตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เริ่มจากการศึกษาแนวโน้มตลาด วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค และนำข้อมูลมาปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการทำให้ได้ผ้าทอที่มีความโดดเด่นทั้งด้านความสวยงามและความทนทาน ตรงตามความคาดหวังของลูกค้าและสามารถแข่งขันในตลาด และ 3) แนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณภาพสูงผ่านกระบวนการผ่านการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก ความร่วมมือจากสมาชิกชุมชน ทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณค่าสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการส่งเสริมการตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ชุมชน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การจัดการชุมชน, การพัฒนาที่ยั่งยืน

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาวัฒนธรรมสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี,

E-mail: chimmanee@kru.ac.th

Developing Indigenous Knowledge-Based Products to Improve Community Management Efficiency in Ban Thung Nang Khruan, Cha lae Sub-District, Thong Pha Phum District Kanchanaburi Province*

Nobparat Chaichana¹

(Received: November 7, 2024; Revised: March 7, 2025; Accepted: March 17, 2025)

Abstract

This objectives of this research were to: 1) explore the potential of community products in Ban Thung Nang Khruan, 2) develop prototype community products in Ban Thung Nang Khruan, and 3) identify product management approaches that aligned with the local way of life and market demands by utilizing local wisdom. The research area was Ban Thung Nang Khruan, Chalerm Subdistrict, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province. A qualitative research methodology was employed for incorporating anthropological research methods and participatory research approaches. The sample group consisted of 24 participants including representatives from households, temples, and government agencies. Data were collected through interviews, observations, focus group discussions, and analyzed using content analysis and descriptive analysis.

The research findings revealed that: 1) Ban Thung Nang Khruan had the potential to develop products that reflected local wisdom. Several community enterprised groups exist, each utilizing natural resources and traditional knowledge to create unique products. 2) The community had developed a prototype of woven textile products through the Ban Thung Nang Khruan handicraft group by integrating local wisdom with market demands. The product development process began with market trend analysis, consumer demand assessment, and product quality improvements based on the findings. As a result, the woven textiles produced are distinguished by their aesthetic appeal and durability, meeting customer expectations and achieving market competitiveness. 3) The approach to managing products based on local wisdom emphasized the use of natural resources and indigenous knowledge to create high-quality, unique products. This process was supported by building networks with external organizations and fostering collaboration among community members, enhancing the cultural value and uniqueness of the products. Furthermore, government agencies should provide support by establishing community product development learning centers and promoting online marketing to expand market opportunities.

Keywords: Community Products, Local Wisdom, Community Management, Sustainable Development

* This research project is supported by Kanchanaburi Rajabhat University for the fiscal year 2024

¹ Assistant Professor Dr., Department of Social Innovation for Community Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, E-mail: chimmanee@kru.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การพัฒนาท้องถิ่นในประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลากหลายประการ แม้จะมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจจากภาครัฐ เช่น การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถของธุรกิจชุมชนและ SMEs โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12-13 แต่ความยากลำบากของชุมชนไทยในการปรับตัวสู่ความทันสมัยยังเป็นอุปสรรคที่ทำให้ชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มที่ และต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การสูญเสียวัฒนธรรมท้องถิ่น การลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ และการขาดความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Sappupatam, 2023, p. 1)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนบนฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาด ตลอดจนการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน นโยบายภาครัฐและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ยังเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ (Office of the National Economic and Social Development Council, Office of the Prime Minister, 2022)

การศึกษาก่อนหน้านี้ระหว่างปี พ.ศ. 2563-2566 มุ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรในหลายชุมชน พบว่า การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ช่วยเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจและสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษายังแสดงให้เห็นว่าชุมชนบางแห่งยังขาดการจัดการทรัพยากรและการวางแผนที่เป็นระบบเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและผู้บริโภค ทำให้การผลิตยังมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ และไม่สามารถขยายการจำหน่ายไปสู่ตลาดที่กว้างขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แนวโน้มการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และสามารถแข่งขันในตลาด โดยการใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นควบคู่กับนวัตกรรมสมัยใหม่ รวมถึงการส่งเสริมการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัลและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาครัฐและเอกชน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้เติบโต (Tanchareon, 2023, p. 52) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนกลายเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้สามารถสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองได้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนยังส่งเสริมการใช้ทรัพยากรชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ชุมชนสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างเข้มแข็ง (Chaichana, 2024, pp. 659-677)

บ้านทุ่งนางครวญมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์และมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์การเกษตร หัตถกรรม และอาหารพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านี้ยังขาดการประเมินและการวิเคราะห์

ศักยภาพอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจน การสำรวจศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดได้ การสำรวจนี้ยังสามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจในทรัพยากรที่มีอยู่และการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและสามารถแข่งขันในตลาดได้ ดังนั้นการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเพิ่มมูลค่าและความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพสูงและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดปัจจุบัน (Meesomjit, 2024, p. 24) ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัตถุดิบที่หลากหลายสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การวิจัยและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีความน่าสนใจและมีคุณภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ในตลาดและส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนอย่างยั่งยืน

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการสำรวจและพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญผ่านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน นอกจากนี้ข้อมูลภาคสนามจากอำเภอทองผาภูมิ พบว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนหลายแห่งยังไม่ได้รับการจัดการและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเต็มที่และยังขาดการสร้างคุณค่าเพิ่มที่เพียงพอ ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรที่สามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มได้ โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เพียงเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและรักษาทรัพยากรท้องถิ่นในระยะยาว งานวิจัยนี้มีเป้าหมายในการพัฒนาและจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก

การวิจัยเชิงพื้นที่ที่เคยศึกษาในชุมชนใกล้เคียง อาทิ การศึกษาของ Chaichana (2020, pp. 158-171) ทำการศึกษาในพื้นที่บ้านทิพเย ตำบลชะแล พบว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนได้ แต่ยังขาดการขยายผลสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่บ้านทุ่งนางครวญ ผลที่คาดหวังจากการวิจัยนี้คือการพัฒนาชุมชนบ้านทุ่งนางครวญให้มีความสามารถในการจัดการผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และสร้างตัวแบบของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มคุณค่าในผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อชุมชนอื่นที่ต้องการพัฒนาในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งสำรวจและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ผลการศึกษาช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีเอกลักษณ์และตอบสนองความต้องการของตลาดพร้อมเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการผลิตภัณฑ์และเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายนำไปสู่การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจศักยภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อค้นหาแนวการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน แนวคิดการพัฒนาอาชีพ แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวการจัดการทรัพยากรร่วมกัน เป็นฐานสำคัญมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งเปลี่ยนแปลงคนและกลุ่มคนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผ่านการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ และดำเนินการตามแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นการพึ่งพาตนเอง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน และการบูรณาการที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน (Sunthornwivat, 2024, p. 135) ทฤษฎีการพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ ทฤษฎีนี้จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทและลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน (Laochokchaikul, 2023, p. 51) การพัฒนาชุมชนจึงเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

การนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนให้สามารถใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การพัฒนานี้เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความยั่งยืนให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

แนวคิดการพัฒนาอาชีพ มีเป้าหมายหลักในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนผ่านการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน โดยเน้นการเสริมพลัง การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน การสร้างเครือข่าย และการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืน (Pimta, In-unchot and Suebsing, 2023, p. 39) แนวคิดนี้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำแนวคิดการพัฒนาอาชีพในชุมชนมาใช้เป็นกรอบในการสำรวจและพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ในชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ โดยเน้นการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การประยุกต์แนวคิดนี้ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน การรวมกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภายนอกนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ตลาดได้ดีขึ้น

แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เน้นการประยุกต์ใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ควรคำนึงถึงองค์ประกอบศิลป์ เช่น จุด เส้น รูปร่าง สี และพื้นผิว เพื่อสร้างสมดุลและดึงดูดความสนใจ พร้อมทั้งสะท้อนเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น (Chaichana, 2024, pp. 659-677)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ นำแนวคิดมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อตอบสนองตลาดเพิ่มโอกาสทางการตลาด ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และวิถีปฏิบัติที่สั่งสมผ่านประสบการณ์และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ภูมิปัญญาไม่เพียงสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อผสมผสานกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่น (Pratoomrat, 2024, pp. 145-161)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นนำแนวคิดนี้มาใช้ในการสำรวจทรัพยากรภูมิปัญญา และนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ผสมผสานลักษณะเฉพาะเข้ากับการออกแบบสมัยใหม่เพิ่มคุณภาพและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

แนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วม การจัดการทรัพยากรร่วมมีหลักสำคัญที่เน้นการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนเองผ่านการสร้างกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ใช้ทรัพยากร เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและลดปัญหาการแย่งชิงหรือใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาผ่านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลายด้าน เช่น ทฤษฎีเกม ทฤษฎีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และทฤษฎีสถาบัน โดยเน้นการสื่อสาร การสร้างความไว้วางใจ และการปฏิบัติตามบรรทัดฐานร่วมที่กำหนดขึ้นเพื่อการจัดการทรัพยากรร่วมอย่างยั่งยืน (Phusara, 2023, p. 422)

แนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ โดยเน้นให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงในการใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรในท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ การสร้างความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของงานวิจัย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประยุกต์การวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการวิจัยทางมานุษยวิทยา การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีคืนข้อมูลชุมชน ทุกขั้นตอนมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและเชื่อถือได้ ข้อมูลได้รับจากหลากหลายแหล่ง โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและมีความน่าเชื่อถือ การวิจัยครั้งนี้มีการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ดำเนินการตามหลักจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์ โดยเน้นการให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้เข้าร่วม การรักษาความลับของข้อมูล และการขอความยินยอมอย่างเป็นทางการจากผู้เข้าร่วม การรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยในคนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เลขที่โครงการวิจัย 003/2567 SOP 002/2567

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สมาชิกในชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีบทบาท หน้าที่ และความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย โดยเฉพาะในด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างเป็นระบบ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 ราย ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัย และพิจารณาคุณสมบัติที่สำคัญ คือ มีประสบการณ์ในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับในชุมชนสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 เครือข่ายสำคัญ ได้แก่

1) เครือข่ายบ้าน (12 ราย) ประกอบด้วย (1) ปราชญ์ชุมชน (8 ราย) ผู้มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตร หัตถกรรม และอาหารพื้นบ้าน (2) ผู้นำทางความเชื่อ (2 ราย) ผู้ประกอบพิธีกรรมและครูภูมิปัญญาด้านความเชื่อ ที่มีบทบาทสำคัญในงานประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ (2 ราย) ครูภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ เช่น อาหาร การเกษตร การทอผ้า และสมุนไพร

2) เครือข่ายวัด (3 ราย) ประกอบด้วย (1) เจ้าอาวาส (1 ราย) ผู้มีบทบาทสำคัญในการประสานงานและสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และ (2) พระสงฆ์ (2 ราย) อดีตสมาชิกชุมชนที่เข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของชุมชนเป็นอย่างดี

3) เครือข่ายราชการ (3 ราย) ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ตำบลชะแล คือ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และเจ้าหน้าที่อุทยาน มีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาชุมชน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมความหลากหลายด้านเพศอายุ บทบาทในชุมชน และความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับสะท้อนถึงบริบทของชุมชนได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. **แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง** เครื่องมือนี้ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการสร้างขึ้นจากแนวคิดการวิเคราะห์เพื่อค้นหาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ในชุมชนและแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

2. **ประเด็นในการสนทนากลุ่ม** ใช้สำหรับการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย โดยเฉพาะเพื่อการตรวจสอบข้อมูลและการค้นข้อมูลแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน

3. **การบันทึกภาคสนาม** ใช้เพื่อบันทึกสถานการณ์และสภาพแวดล้อมในพื้นที่วิจัย รวมถึงการบันทึกความคิดเห็นของผู้วิจัยและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและชีวภาพในพื้นที่

4. **เครื่องบันทึกภาพและเสียง** ใช้บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่วิจัย รวมถึงการบันทึกเสียงและภาพของการสนทนา และการบรรยายจากผู้ให้ข้อมูล เพื่อเก็บรักษาและวิเคราะห์ในภายหลัง

ทั้งนี้เครื่องมือการวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการประเมินความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความครอบคลุม และความถูกต้องของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องตามแนวทางของ Hammersley (1990) จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ในพื้นที่ชุมชนบ้านบนเขาแก่งเรียง เพื่อปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ผลการตรวจสอบแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ขึ้นไป แสดงถึงความเหมาะสมในการเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบจากหลากหลายแหล่งและทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องและความเที่ยงตรงเพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลหลัก กระบวนการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ระดับชุมชน และระดับกลุ่มอาชีพในชุมชน ซึ่งใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนและถูกต้องมากที่สุด ได้แก่

1. **ระดับประเทศ** การเก็บข้อมูลในระดับนี้เน้นการสังเคราะห์เอกสารและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาอาชีพของกรมการพัฒนาชุมชน

2. **ระดับชุมชน** การเก็บข้อมูลในระดับนี้เน้นการสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอนาทองพุมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์ ตัวแทนกลุ่มอาชีพในชุมชน ผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และค้นหาแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม

3. **ระดับกลุ่มอาชีพในชุมชน** ในระดับนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ในช่วงเวลาการดำเนินการเก็บข้อมูล ในระหว่างการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้จะถูกจัดทำเป็นระบบโดยจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามแหล่งที่มาและประเภทของข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความสอดคล้องของข้อมูลในแต่ละระดับที่เก็บมา กระบวนการนี้ช่วยให้สามารถตรวจสอบความสมบูรณ์และความเชื่อมโยงของข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์มุ่งเน้นการสำรวจศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการเก็บข้อมูล เป็นการสรุปและจัดการข้อมูลที่รวบรวมได้ใน 4 ระดับ ได้แก่

2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ข้อมูลที่ได้จะถูกวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ เช่น วัตถุดิบ ความรู้ และทักษะ

2.2 การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ผลการวิเคราะห์นี้จะนำไปใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บในแต่ละช่วงเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาด

2.3 ค้นหาแนวการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านทุ่งนางครวญ ข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจและสัมภาษณ์จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาแนวทางในการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืน

2.4 การยืนยันข้อมูลและการวิเคราะห์ขั้นสุดท้าย ภายหลังจากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอน ข้อมูลจะถูกนำไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์อีกครั้งผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ เพื่อให้มั่นใจในผลการวิจัยและแนวทางการจัดการที่ได้จากการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

บ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีศักยภาพในการผลิตสินค้าที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ผลิตภัณฑ์จากชุมชนแสดงถึงวิถีชีวิตและความหลากหลายที่เป็นเอกลักษณ์สามารถสรุป ได้ดังนี้

1. ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ สะท้อนผ่านการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจที่หลากหลาย ครอบคลุมการเลี้ยงสัตว์ การเพาะเห็ด การปลูกสมุนไพร งานหัตถกรรม และการผลิตกาแฟ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ สามารถสรุป ศักยภาพผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในชุมชน ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ศักยภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอกงหรา จังหวัดกาญจนบุรี

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านอาหาร การเกษตร งานหัตถกรรม และ สมุนไพร ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการผลิตสินค้า ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของตลาด	การขาดความรู้ด้านการตลาด ผู้ผลิตในชุมชนยังขาดความรู้ ด้านการตลาด การสร้างแบรนด์ และการทำการตลาด ออนไลน์ ทำให้การเข้าถึงลูกค้ายังมีจำกัด
การใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ ใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ทำให้มีต้นทุน การผลิตที่ต่ำและมีความยั่งยืน	การผลิตในปริมาณที่จำกัด เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่ยัง เป็นแบบดั้งเดิมและใช้แรงงานมือ ทำให้ไม่สามารถผลิต ได้ในปริมาณมาก
ภูมิปัญญาท้องถิ่น การผลิตใช้ความรู้และทักษะที่สืบทอดมา จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์และมี คุณภาพ	การขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บางผลิตภัณฑ์ยัง ไม่มี การพัฒนาหรือปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของ ตลาดปัจจุบัน
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยว ที่สนใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีแนวโน้มที่จะแวะเวียนเข้ามาชุมชน ซึ่งเป็นโอกาส ในการแนะนำและจำหน่ายผลิตภัณฑ์	การแข่งขันจากผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์ ที่คล้ายคลึงกันจากชุมชนอื่น ๆ อาจเป็นคู่แข่งใน การจำหน่ายสินค้า ทำให้ต้องมีการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์ ของชุมชนมีความโดดเด่นและแตกต่าง
ความต้องการสินค้าชุมชนและสินค้าที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัตถุดิบ ธรรมชาติและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มเป็นที่ต้องการมากขึ้น	การเปลี่ยนแปลงความต้องการของตลาด ผู้บริโภค มีความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ชุมชน ต้องปรับตัวให้ทันกับแนวโน้มตลาดและความต้องการ ของลูกค้า
การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรพัฒนา การเข้าร่วม โครงการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาต่าง ๆ สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการผลิตและการตลาดของ ชุมชนได้	ขาดการเชื่อมโยงกับตลาดภายนอก ชุมชนยังขาดช่องทาง การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดที่กว้างขึ้น ทำให้มีข้อจำกัดในการสร้างรายได้

สรุปได้ว่าศักยภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ มีจุดแข็งของชุมชนในด้านความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสินค้า อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังต้องเผชิญกับจุดอ่อนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการผลิตในปริมาณที่จำกัด ด้านโอกาส ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและความต้องการสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกัน อุปสรรคสำคัญยังรวมถึงการแข่งขันจากผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ และการเปลี่ยนแปลงความต้องการของตลาดที่รวดเร็ว

2. การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ ข้อมูลการสังเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุมชนทำให้สมาชิกในชุมชนบ้านทุ่งนางครวญคัดเลือกผลิตภัณฑ์ต้นแบบของกลุ่มหัตถกรรมบ้านทุ่งนางครวญเนื่องจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างชัดเจน การทอผ้าแบบดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนช่วยสร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ท้องถิ่นและเป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิตของชุมชนไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีความประณีตและเป็นเอกลักษณ์ ดังเสียงสะท้อน

“การทอผ้าเป็นการสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนเรา การเลือกผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเป็นต้นแบบแสดงถึงความภาคภูมิใจในรากเหง้าของเราและการเชื่อมโยงระหว่างรุ่นสู่รุ่น” (Supomsri, July 25, 2024)

กระบวนการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์เริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของตลาด การสัมภาษณ์ลูกค้าเป้าหมาย การสำรวจตลาดช่วยให้กลุ่มสามารถปรับปรุงลวดลาย สี สัน และวัสดุให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงการวิเคราะห์คู่แข่งเพื่อระบุจุดเด่นและจุดด้อย ดังเสียงสะท้อน

“การศึกษากลุ่มแข่งช่วยให้เราสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นและแตกต่างได้” (Ruengcharoen, August 10, 2024)

“การปรับลวดลายและสี สันให้ตรงกับความต้องการของตลาดทำให้ผลิตภัณฑ์ของเรามีความน่าสนใจมากขึ้น.” (Naga, June 19, 2024)

การศึกษาความต้องการของตลาดและแนวโน้มด้านรูปแบบ ลวดลาย และสี สัน เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้กลุ่มหัตถกรรมบ้านทุ่งนางครวญสามารถออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน กระบวนการนี้นำมาซึ่งการปรับปรุงวัสดุจากการใช้ด้ายที่ย้อมสีเคมีมาสู่การปรับปรุงใช้วิธีการย้อมสีจากธรรมชาติเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 1 การย้อมสีผ้าธรรมชาติจากวัสดุในท้องถิ่น (Chaichana, N., July 20, 2024)

การปรับปรุงต้นแบบจากการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอซึ่งเปลี่ยนจากผ้าที่ใช้สีเคมีเป็นสีธรรมชาติมีความน่าสนใจ นอกจากนี้การพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถตอบโจทย์ความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้บริโภคช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดต่อไป

3. แนวการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านทุ่งนางครวญ เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาภูมิปัญญา และการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การใช้ใบไม้ เปลือกไม้ และดอกไม้ในการย้อมผ้า ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์และลดต้นทุนการผลิต โดยได้รับการสนับสนุนจากปราชญ์ชุมชนที่ช่วยถ่ายทอดความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ สามารถสรุปแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปแนวการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านทุ่งนางครวญ

แนวทางการจัดการ	รายละเอียด	เสียงสะท้อนจากชุมชน
การจัดการทรัพยากรและวัตถุดิบ	ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์และลดต้นทุนการผลิต	“การใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติช่วยให้ผลิตภัณฑ์ของเรามีความเป็นเอกลักษณ์ และเรารู้สึกภูมิใจที่ได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น” (Premasawat, June 2, 2024)
การสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น	ถ่ายทอดและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ และสร้างความหลากหลายตอบสนองความต้องการของตลาด	“เราช่วยกันเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผ้าทอของเรามีความสวยงามและเป็นที่ต้องการของตลาด” (Male, June 22, 2024)
การจัดการผลิตภัณฑ์และคุณภาพ	ควบคุมและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์	“การมีมาตรฐานในการผลิตช่วยให้ลูกค้าเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ของเรา และยังทำให้เราภูมิใจที่ได้ส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพให้กับลูกค้า” (Supornsri, June 2, 2024)
การสร้างแบรนด์และการตลาด	สร้างแบรนด์และการตลาด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักและเพิ่มโอกาสในการขาย	“เรามีแบรนด์ที่ชัดเจนทำให้ผลิตภัณฑ์ของเราเป็นที่รู้จัก และช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับลูกค้า” (Pahupan, August 15, 2024)
การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ	สร้างเครือข่ายกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และขยายช่องทางการจำหน่าย	“การทำงานร่วมกับชุมชนอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยให้เราเห็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น” (Sumahingpan, August 25, 2024)

แนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านทุ่งนางครวญ สะท้อนถึงการผสมผสานทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่การใช้วัตถุดิบพื้นถิ่น การเชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานภายนอก ความร่วมมือของชุมชนในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ช่วยสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่น มีความหลากหลาย และตอบโจทย์ตลาดได้อย่างแท้จริง

ภาพที่ 2 กระบวนการกลุ่มในการสรุปแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์ (On-Ubon, S., November 20, 2024)

อภิปรายผลการวิจัย

ภาพรวมของการอภิปรายผลนี้ได้นำเสนอทั้งหมด 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญพบว่า ชุมชนมีความหลากหลายด้านผลิตภัณฑ์ครอบคลุมทั้งการเกษตร งานหัตถกรรม และการใช้สมุนไพร ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน การใช้วัตถุดิบท้องถิ่นช่วยลดต้นทุนการผลิตและสร้างเอกลักษณ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาทักษะด้านการตลาด การสร้างแบรนด์ และการผลิตที่ยังคงอยู่ในรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการขยายการผลิตและเข้าถึงลูกค้ากลุ่มใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของ งานวิจัยของ Sunthornwivat (2024) ที่เน้นถึงความสำคัญของการสร้างมูลค่าผ่านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเสริมสร้างทักษะสมาชิกในชุมชนเพื่อการพัฒนาและการจัดการผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Laochokchaikul (2023) ที่กล่าวถึงกระบวนการใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งชุมชนบ้านทุ่งนางครวญได้ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นในการสร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับการวิจัยของ Pimta, In-unchoth and Suebsing (2023) ที่เน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพเพื่อความยั่งยืน ก็แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับที่ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งการควบคุมคุณภาพ การสร้างเครือข่าย และการสร้างแบรนด์

ประเด็นที่สอง การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านทุ่งนางครวญเกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลและการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนที่เลือกผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเป็นต้นแบบ เนื่องจากผ้าทอเป็นสัญลักษณ์ของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เริ่มต้นจากการศึกษาและวิเคราะห์ตลาด ทำให้สามารถปรับปรุงการทอผ้าจากการใช้สีเคมีเป็นสีธรรมชาติสอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ

Pimta, In-unchot and Suebsing (2023) เน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการจัดการกลุ่มอาชีพอย่างยั่งยืน และการวิจัยของ Sunthornwivat (2024) ในด้านการสร้างมูลค่าจากทรัพยากรมนุษย์และบริบทท้องถิ่นไทย ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์โดยใช้ความรู้และทักษะของคนในชุมชนเอง ทั้งนี้ยังมีการสนับสนุนจากงานวิจัยของ Chaichana (2020) ที่ระบุถึงแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนสอดคล้องกับการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการผลิตผ้าทอในบ้านทุ่งนางครวญ

ประเด็นที่สาม แนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และนวัตกรรมทางการตลาดการสนับสนุนจากปราชญ์ชุมชนและความร่วมมือภายในชุมชน ช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและสามารถแข่งขันได้ แนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านทุ่งนางครวญ มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์โดยการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาอย่างมีระบบ ผ่านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการของตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และการสร้างช่องทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการถ่ายทอดความรู้จากปราชญ์ชุมชนให้กับสมาชิกกลุ่มอาชีพในชุมชน กระบวนการนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Laochokchaikul (2023) ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรชุมชน และงานของ Sappupatam (2023) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรแบบมีส่วนร่วมในการสร้างความยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชน ดังนั้น แนวทางดังกล่าวไม่เพียงช่วยเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ แต่ยังเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการทรัพยากรและการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะผ่านการอบรม และเวิร์กช็อปให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน เพื่อให้พวกเขามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในอนาคต นอกจากนี้ควรสร้างระบบการเรียนรู้ร่วมกันผ่านพื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายให้กับผู้นำชุมชน
2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนและระหว่างชุมชนต่าง ๆ จะช่วยให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกัน และการส่งเสริมความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมจะช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์และความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อสร้างความหลากหลายและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับตลาดและการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมจะช่วยขยายช่องทางการตลาดให้ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแข่งขันได้และสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Chaichana, N. (2020). Approaches to Enhancing Community Capacity in Food Security: A Case Study of Ban Thipuye, Chalaie Subdistrict, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province. *Journal of community development and quality of life*, 8(1), 158-171.
- Chaichana, N. (2024). The Development of a Grassroots Economy Based on Cultural Capital through BCG (Bio-Circular-Green Economy) Strategy of the Karen Ethnic Group in Ban Nong Bang, Lin Thin Subdistrict, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province. *Research community and social development journal*, 18(4), 659-677.
- Hammersley, M. (1990). *Reading Ethnographic Research: A Critical Guide*. London: Longman.
- Laochokchaikul, K. (2023). The Process of Studying Historical, Social, and Cultural Data to Support the Development of Pak Nam Krasae Community, Klaeng District, Rayong Province. *Journal of social science research and academic*, 18(2), 47-60.
- Meesomjit, T. (2024). Community Product Development for Livable Green Tourism in Bang Lane Subdistrict Community, Bang Yai District, Nonthaburi Province. *Rajapark journal*, 18(58), 22-43.
- Office of the National Economic and Social Development Council, Office of the Prime Minister. (2022). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*. Royal Gazette.
- Phusara, A. (2023). Social Ecology: Community Resource Management in Huai Han, Wiang Kaen District, Chiang Rai Province. *Journal of liberal arts rajamangala suvarnabhumi*, 5(2), 419-432.
- Pimta, L., In-unhot, I., and Suebsing, S. (2023). Community product development and sustainable management of community occupational groups. *Journal of humanities and social sciences thonburi university*, 17(2), 37-52.
- Pratoomrat, S. (2024). The development of the english speaking skill through creativity – based learning approach for local wisdom Kham Dye Fabric village producers at Sakon Nakhon province. *Journal of mani chettha ram wat chommani*, 7(1), 145-161.

- Sappupatam, N. (2023). *Community Resource Management Based on the Philosophy of Sufficiency Economy: A Study of Communities in Trat Province*. Doctoral Dissertation, Interdisciplinary Studies for Sustainable Development, Rambhai Barni Rajabhat University.
- Sunthornwiwat, C. (2024). Theory of human resource development: Creating value within the Thai context. *Journal of behavioral science*, 30(2), 130-148.
- Tanchareon, S. (2023). A study on community potential for developing community products from local wisdom in U Thong district, Suphan Buri province. *Journal of rajabhat surat thani*, 10(1), 45-78.
